

nou de la tradició àrabo-latina, el d'Erfurt, Amploniana, F. 249, ff. 234rb - 236vb. La seva transcripció no té «altra pretensió que la de ser un text útil» (cf. p. 145). El text gal·lènic és distribuït, al llarg del *Commentum*, en dotze fragments que segueixen el ritme del comentari. A més, dins del mateix text d'Arnau, destaquen els editors en lletra cursiva les cites literals de Galè.

Tot això, naturalment, s'ha estructurat així perquè per entendre el comentari a un text cal haver-lo llegit abans, i encara més, tenir-lo a la vista i tornar-hi sempre que calgui: per això lloem l'encert dels editors a l'hora de fer la distribució.

L'edició de R. Durling del *De interioribus* utilitza també el ms. M, a més del de München, Bayer. Staatsbibl., (clm), 3520. ff. 57va - 61va (= C) i Venezia, Marciana, lat. z 314 (= 1644), ff. 72ra - 89^v (=V).

Ambdues edicions, a més, tenen en compte, sempre que els és possible, de construir un doble sistema de notes a peu de plana: l'un recull l'aparat crític i l'altre identifica les inevitables referències a d'altres obres i autors.

El llibre es complementa amb una bibliografia i els *Indices (nominum, uerborum, codicum)*.

En definitiva, un llibre que recull una doble qualitat: un magnífic treball introductor i una edició que ho tenen tot en compte per tal d'aconseguir, ens sembla, el motiu fonamental dels editors d'aquest volum de les *Opera Medica Omnia* d'Arnau de Vilanova: fer-nos arribar d'una manera clara, contextualitzada i entenedora, amb tota la precisió del treball científic, però també amb la suficient dosi d'esperit divulgador, les obres mèdiques conegudes d'a-

quest metge valencià d'adopció, tan inquiet i, per això, tan interessant.

Joan Gómez i Pallarès

P.L. CANO, J. LORENTE
Espectacle, amor i martiris al cinema de romans

Amb escrits

de M.A. Campmany, J. Vidal i
S. de Brocà. PPU, Barcelona
1985, 189 pp.

El llibre del qual donem notícia és el testimoni escrit d'unes jornades de cinema històric celebrades a Tarragona del 25 al 27 de novembre de 1983: el I Cicle de Cinema Històric, dedicat en aquesta ocasió al món romà. Les jornades, estructurades al voltant de tres grans temes, conformen el llibre, tot i que el sistema no sigui el típic d'unes actes.

Els temes previstos, desenvolupats a partir d'una presentació, una projecció i una posterior taula rodona, foren «El gran espectacle», «Cleopatra» i «Cristians i lleons». Al llibre es veuen reflectits, però, en tres capítols fonamentals i reelaborats per P.L. Cano i J. Lorente: «La noció d'espectacle a les pel·lícules de romans» (J. Lorente), «Sobre romanos y cristianos» i «Cleopatra, arquetipo erótico del género» (P.L. Cano). Hi destaquem que el llibre conté una imprescindible, per a nosaltres (pensant en un llibre de les característiques d'aquest), i interessant introducció al gènere cinematogràfic, anomenat *peplum*, escrita per P.L. Cano, com a complement hàbil tant per a iniciats com per a neòfits. El llibre es complementa amb un

apèndix, on s'incideix novament en la figura de Cleopatra («Sobre Antoni i Cleopatra», de S. de Brocà, i «Algunes Cleopatres», de M.A. Campmany i J. Vidal), i on trobem també una exhaustiva «Filmografia del cinema de romans» (exclosos els films sobre Crist), que inclou les fitxes completes de les pel·lícules.

Volem reconèixer, per acabar, el valor documental d'aquest recull per a la història del cinema de romans i, sobretot, la tasca investigadora que des de fa anys desenvolupen en aquest camp P.L. Cano i J. Lorente. Amb tot, també volem remarcar que un llibre no és solament contingut i que la forma (ortografia, criteris unificats de citació de pel·lícules, etc.) sempre ajuda una mica (potser poc, en aquest cas) a fer arribar millor aquest contingut.

Joan Gómez i Pallarès

ANTONIO ALEGRE GORRI
Estudios sobre los presocráticos
Anthropos, Barcelona 1985,
106 pp.

La vida acadèmica necessita llibres com el que Antonio Alegre nos ofereix en la ben orientada colecció «Autores, textos y temas de filosofía» de la editorial Anthropos. Es una satisfacció accedir a la plasmació escrita de lo que constitueix la mèdula del quehacer universitari, la reflexió i el diàleg sobre los textos de los grandes pensadores. A. Alegre lo hace con una profesionalidad y, a la vez, con una sencillez que invitan a agotar la lectura y a re-

comendaria al público universitario y culto.

El autor declara en la Introducción que se dirige a «un tipo de lector avisado y conocedor de lo aquí tratado». Con esta pretensión hemos leído el texto y basándonos en su consideración iniciamos aquí un breve diálogo sobre algunos de sus aspectos.

A tenor de lo que antecede, resulta desconcertante la abundancia de citas literales de otros comentaristas (Kirk y Raven, Cornford, Hull...) en el cuerpo del escrito, sobre todo en la segunda parte, donde tales citas totalizan casi un 20 % del texto.

En los párrafos introductorios a Heráclito, el autor afirma: «Tanto el lenguaje generado por formas de vida y organizaciones sociopolíticas determinadas, como éstas, se erigen en paradigmas interpretativos del cosmos físico exterior, para, a la luz de éste, interpretar al individuo, al hombre» (p. 14). Suscribo la relación paradigmática cosmos-hombre, pero respecto a la de ciudad-cosmos tengo mis reservas. Creo que se trata de un tópico que floreció entre los años treinta y los sesenta en las plumas de Schuhl, Vidal-Naquet, Vernant, Farrington, Thomson, etc., pero que ha entrado en crisis debido a una cierta inanidad. Los argumentos, o los ejemplos, no han resultado convincentes. Así, verbigracia, la conexión entre la cosmología de Anaximandro y las estructuras urbanísticas jónicas, expuestas por J.P. Vernant en *Mythe et pensée chez les grecs*, es imaginativa pero no probante. En los últimos decenios se ha tomado una actitud prudente frente a este punto, y así, por ejemplo, tanto Guthrie (ya en 1965) como Barnes (en 1978) declaran que en